

Szerző:

Cím: *Milyen lesz az új Nemzeti Színház?*

Forrás:

*Pesti Napló**Bp.*
(Hely)*1913. 11. 24*
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Hely

792
Nemzeti Színház

Idő

"1913"

Személy

Közp. nyomt. XX. é. 22. sz.

Milyen lesz az új Nemzeti Színház?

Nehézségek a színház elhelyezése körül.

Kíváncsiak s akiket valami ösztönös kegyelet hajt, sűrűn be-bekukkannak mostanában a halódó Nemzeti Színház nevezetes kis udvarára, hogy elbűcsuzzanak Budapest első magyar színházától. Az agg falakat serényen döngeti a csákány s az udvar egyik szögletéből komoran nézi a rombolást nagy Lendvai Márton ércalakja. Egy arasznyira a feje mellett öblös csuszató mered a tetőről az udvarra s rajta dübörögve szánkózik le a kibontott téglá. Há hibáz a napszámos keze, a súlyos kődarabok, hej, homlokon verik a „nemzet napszámosát”. Viszik is már a szobrot, ma vagy holnap, nehogy, bonitva a falakat, kár essék abban is. Ezt a relikviát ugyanis több mással együtt megőrizni rendelte az új színház építkezésére felügyelő bizottság.

Tóth Imre, a Nemzeti Színház igazgatója kijelölte s a bizottság szigorú fajstromba foglalta mindazokat a kegyeletes emlékeket, amiket a színház bontása közben épen kell hagyni s megőrizni az új színház számára. Ilyenek a főhomlokzat két szobra és a két kandeláber s a bérház sarokhomlokzatának négy szobra. Számot tartott pedig ezekre a Székesfővárosi Múzeum is, amely a régi Pest-Buda emlékeit gyűjti s a bontás megkezdése előtt átiratban megkereste e végből az építőbizottságot s az építőművészeket. A miniszter azonban úgy döntött, hogy a régi Nemzeti Színháznak minden érdemes emlékét maga az új Nemzeti Színház őrizzze. Az új Nemzeti Színház tehát lesz egy intim kis múzeum, amelyet

Tóth Imre igazgató rendez be s abban összegyűjtatlan marad a pallértervben. A kivétel számára doltik a nagy időkől megmaradott minden színházozva, az építőművészek, tanulmányutjuk eredményeként. Levéltári dolgokat, arcképeket, kosztümö-nyképpen nagyon sok új részletet kombinálnak a két. Az új színház előcsarnokát pedig úgy tervezik, színház nézőterére is és különösen a színpadi rész hogy alkalmas művészi fülkékben elhelyezhessék a kiképzése lesz új, Gróf Bánffy Miklós, Berczik színház nagyjainak szobrait és olajfestési arcképeit, Gyula, az építőbizottság elnöke, Kertész Róbert amelyek között több nagybecsű, Barabás-portrait-osztálytanácsos, a kultuszminisztérium műszaki osztályának vezetője, Tóth Imre és Sváb Gyula műszaki tanácsos, az építőművészek három hétig tanulmányozták a külföld legnevezetesebb színházi épületeit és Pogány Móríc műépítész külön még négy hétig járta evégből a külföldet. A tanulmányut eredményeképpen mindazokat az előnyöket, amik egy színház színpadi részének konstrukciójában felül- nem az egyes építészeti gondolatoknak egységbe való dolgozásával. Most folyik az építő-irodában ez a nagy munka és a töméntelen vázlat bizonyítja, hogy ugyancsak sok gondot és dolgot ad ennek a technikai és művészeti problémának a megoldása.

Szóba jött az is, hogy vajon nem kellene-e beépíteni az új színházba a réginek némely szép architektonikus részét is, így a homlokzat-oszlopait. Tud valévő azonban, hogy a Nemzeti Színház mai homlokzata nem az eredeti építmény, tehát nem emléke a kezdetnek, továbbá: az új színház típusának művészi egysége nem engedi meg, hogy idegen elemeket használjanak fel a kiképzésében. A régi színház építészeti részleteit ennek folytán aligha fogják felhasználni az új színháznál. Gondoskodni fognak azonban arról, hogy ezeket a szabadon álló oszlopokat és oszlopfőket valamely középületben felhasználják.

Megkezdődvén a színház bontása, fölkerestük közös irodájukban az új színház építőművészeit: Tóty Emilt és Pogány Mórícot, hogy megnézzük náluk a nagy mű előkészületeit és megtudakoljuk munkaprogramjukat.

A nagy rajzterem s az építőművészek dolgozószobáiban s a külföldi tanulmányutjukon készített vázlataikkal és a munkába vett pallér-tervekkel. Amint ismeretes, az építőművészek tervét változatlanul fogadták el a kivitelre, ebből azonban természetesen nem következik, hogy a pályaterv részleteiben is válto-

Ma ülést tart az építő-bizottság s megtörténik a megállapodás, hogy mikor fognak az építéshez. A régi színház lebontásával februárig végeznek, de kétséges, hogy akkor mindjárt elkezdhetik-e az alapozást. A kivitelre szánt alaprajz elkészítése ugyanis óriási munkába kerül, s mert az határozta meg az egész épület sikerét, a monumentalitás érdekében nem kívánatos, hogy hájszoltan végezzék ezt a kidolgozást. A lényeg különben is nem az, hogy mikor kezdik el az építést, hanem hogy mikor fejezik be. Erre vonatkozóan pedig a kötelező utasítás, hogy 1916 őszén meg kell nyílnia az új színháznak.

Az új színház terveiről Pogány Móric műépítész így nyilatkozott:

— A színház belső kiképzése mindenkit meg fog lepni. Tóth Imre tanácsára is, a földszinti páholyok a színpaddal szemközt lesznek s így a próscenium-páholyok után az oldalfalak egész hosszúságukban arra valók, hogy a művészi beosztás mellett teljes mértékben biztosítsák a közönség biztonságát. Egyegy kijáróra a földszint három ülésora esik és a ruhafaraktókból, mint szabad folyami, pár pillanat alatt kiömölhet a közönség az utcára. A világnak egyetlen színháza sem oldotta meg ilyen tökéletesen a színház kiürülésének fontos kérdését.

Februárig s úgy lehet, hogy jó darabon azonfűl is, az építési irodában folyik az új Nemzeti Színház megalkotásának műve. Addigra megtörténik a megállapodás a belső munkálatok minden részletére is és megjön a döntés a színház építésében résztvevő képzőművészek munkálataira vonatkozólag is. Ebben a tekintetben pedig az a fölfogás vezeti az építéssel felügyelő bizottságot, hogy ne megbízás, hanem pályázat, tehát intenzív verseny útján, készüljön el a színház minden művészeti dekoratív része.

✱

Itt említjük meg más helyen szerzett azt az értesülésünket, ami nem kis meglepetést kelt, hogy a színház elhelyezésére vonatkozólag igen lényeges tárgyalások folynak most és némi nehézségek mutatkoznak ebben a tekintetben.

Az új Nemzeti Színház, amelyre három millió korona van előirányozva és jó, ha ennyiből kifutja, természetesen századokra szóló monumentumnak készűl. Roppant fontos tehát, hogy az adott telken, amelyhez a színház Grassalkovich herceg adomány-levele folytán kötve van, mentűl alkalmasabb módon beilleszkedjék. A színház szükséges és kötelező méretei, valamint a muzeum-körűti homlokzat érvényesűlése megkívánják tehát, hogy az épűletet a pályázati tervben megjelűlt vonaltól vagy két méterrel hátrább tolják a Pannonia-szálloda felé, amelytől megieledő szélességű utca választaná el. Már most tudni kell, hogy ennek az egyedűl helyes és nagyon jelentős megoldásnak útjában áll a Pannonia-szálló telkének hat négyszögméteres sarka. Ennek a csűppnyi területnek az elnyerése az egész színház beállítást hatásosan előmozdítaná és így leírva elképzel-

hetetlenűl sokat használna a színház-épűlet elhelyezésének. Tárgyalások folynak tehát a Pannonia-szálló tulajdonosával e csűpp telekrész átengedése iránt, amelynek rekompenzációjaképpen a Pannonia egy hatalmas utcai frontot nyerne a színház felé és megnyulna a Rákóczi-ut felűli frontja is. Úgy tudjuk, hogy még némi nehézségek vannak e megoldás körül.

Tárgyalások folynak a tudományegyetem tanácsával is a színház elhelyezése ügyében. A színház telke ugyanis eredetileg belenyűlt a régi Műegyetem kertjébe is, amely a mult század első felében egyetemi növénykert volt, mielőtt ezt kitelepítették az Űllői-utra. Idők során a beépítetlenűl maradt telekrészt okkupálta a Műegyetem udvara, mivel pedig az új színháznak szüksége lesz erre a területre is, sőt annál többre is, az egyetem itteni épűlete felé, ennek a telekrésznek a megnyerése is elintézésre vár, mielőtt az épűkezéshez fognának.

Látnivaló tehát, hogy noha úgy tetszik, mintha csak hozzá kellene már fogni az új Nemzeti Színház építéséhez, előbb még igen jelentős, lényegbe vágó vitás kérdéseket kell eldönteni a színház elhelyezése körül.